

Naar aanleiding van de goedkeuring van een nieuw omroepstatuut vindt men hieronder twee artikels. In het eerste stelt Wim Van der biesen zich de vraag of het nieuwe omroepdecreet de politisering van de omroep in de hand zal werken; in het tweede schetst Luk Boone de wijzigingen in de nieuwe decreten op BRT en RTBF t.o.v. de oude omroepwet.

nieuw decreet voor de vlaamse omroep toenemende politisering?

wim van der biesen

De B.R.T. kreeg - eindelijk - een nieuw statuut. Na negen jaar discussies en - vooral partijpolitieke-onderhandelingen heeft de Vlaamse Cultuurraad op 19 december 1979 het decreet voor een nieuw omroepstatuut goedgekeurd.

Dit decreet kende een vrij lange en - om het zacht uit te drukken - erg kronkelige lijdensweg. Een eerste ontwerp van decreet werd tijdens de regering-Tindemans-De Clercq bij de Cultuurraad ingediend op 18 juni 1976. Dit ontwerp voorzag o.a. in de oprichting van zendgemachtigde verenigingen, wat een fundamentele P.V.V.-eis was (en is). De bespreking van dit ontwerp werd afgebroken ingevolge de val van de regering en de ontbinding van het parlement (9 maart 1977). Tijdens het Kabinet-Tindemans II, waarin de B.S.P. en de Volksunie de plaats van de P.V.V. innamen, werd de bespreking van het omroepontwerp hervat. Samen met de P.V.V. werd echter ook de uitbouw van zendgemachtigde verenigingen ter zijde gelegd. Doch de werkzaamheden dienden voor de tweede maal onderbroken te worden wegens het aftreden van de regering (11 oktober 1978) en de ontbinding van de Kamers (14 november 1978). In november 1979 werd de ontwerptekst van 1976 voor de derde maal onderzocht door de Commissie Mediabeleid van de Cultuurraad. Na negen vergaderingen, waarbij vijfenzeventig amendementen werden besproken, werd uiteindelijk een tekst aangenomen die op 13 december 1979 aan de al-

gemene vergadering van de Cultuurraad werd voorgelegd. De promotors van de onderhandelingen en van de nieuwe tekst waren Frank Swaelen (C.V.P.) en Jos Van Elewyck (B.S.P.).

De Cultuurraad gaf dan uiteindelijk op 19 december 1979 met 123 stemmen bij één onthouding (de communist Van Geyt) zijn goedkeuring aan het decreet «houdende het statuut van de Belgische Radio en Televisie, Nederlandse Uitzendingen». De P.V.V.- en Volksunie-oppositie waren bij de stemming afwezig gebleven. In feite had de behandeling van het omroepdecreet door de Cultuurraad ook nu aan een zijden draadje gehangen. De week voordien werd het bestaan van de regering-Martens immers ernstig bedreigd door een interpellatie van het F.D.F. (senator Lagasse) en vooral door de problematiek rond de kernraketten.

Het nieuwe decreet, waardoor de omroep een Vlaamse culturele instelling wordt, vervangt de oude - unitaire - omroepwet van 18 mei 1960. Het decreet van de Franse Cultuurraad «houdende oprichting van de R.T.B.F.» dateert reeds van 17 december 1977.

Het omroepdecreet wijzigt de wet van 1960 op een aantal belangrijke punten en voert ook enkele innovaties in:

1. de Raad van Beheer wordt van 13 tot 12 leden teruggebracht, dit om de volstrekte meerderheid van één politieke partij - in casu de C.V.P. - te vermijden;

2. de Vaste Commissie, die het dagelijks bestuur van de Raad van Beheer uitoefent, krijgt een grotere bevoegdheid, terwijl de Raad van Beheer het hoogste gezagsorgaan wordt, boven de administrateur-generaal (voorheen: directeur-generaal);
3. er wordt een Adviesraad van luisterraars en kijkers opgericht, die de Raad van Beheer zal kunnen adviseren inzake de algemene inhoud en programmatie van de radio- en televisieuitzendingen. Dit adviesorgaan bestaat uit 25 leden, die uit de erkende socio-culturele kringen gekozen worden. Op voordracht van de Raad van Beheer worden ze voor een termijn van vier jaar door de Koning benoemd;
4. de eis dat de nieuwsuitzendingen «in een geest van strenge objectiviteit» moeten gehouden worden, werd uitgebreid tot alle mededelingen en programma's met een algemeen informatief karakter. Het uitoefenen van een journalistieke functie is voortaan onverenigbaar met het uitoefenen van functies in geschreven pers of van een politiek mandaat;
5. de uitzendingen door derden, de zgn. gastprogramma's krijgen meer zendtijd, meer financiële en technische middelen. Zendtijd kan worden toegekend aan verenigingen die aanleunen bij politieke fracties, aan levensbeschouwelijke verenigingen en aan één vereniging voor elke beroepsorganisatie die vertegenwoor-

digd is in de Gewestelijke Economische Raad voor Vlaanderen. De uitzendingen van deze «zendgemachtigden» moeten rechtstreeks afgestemd zijn op het verschaffen van informatieve duiding en opiniëring bij de actualiteit. De zendtijd van de gastprogramma's werd vastgesteld op maximum 50 % van de zendtijd van de B.R.T.-nieuwsdienst tijdens het voorlaatste jaar. Ook de financiële middelen dienen afgestemd te worden op die van gelijkaardige B.R.T.-programma's, verhoogd met een vaste basistoelage. Een gast-programmaraad zal de praktische coördinatie tussen de verenigingen verzorgen en advies uitbrengen bij de Raad van Beheer.

Het nieuwe decreet treedt in werking de tiende dag nadat het in het Belgisch Staatsblad werd bekendgemaakt. De leden van de Raad van Beheer moeten, uiterlijk negentig dagen na de publikatie in het Staatsblad, aangeduid worden, terwijl de beschikkingen i.v.m. de gastprogramma's pas van kracht worden op 1 juli 1980. (De tekst van het omroepdecreet verscheen intussen reeds in het Belgisch Staatsblad van 26 januari 1980).

Of dit nieuwe decreet ook de programma's ten goede komt, zal de toekomst moeten uitwijzen. De algemene indruk is echter dat het nieuwe B.R.T.-statuut de politisering van en in de omroep nog zal doen toenemen.

In dit verband betoogde Kijker in «Volksmacht»: «Een nieuwe wet dus voor de Vlaamse omroep. Het enige en weinige wat wij er nu al kunnen van zeggen is, dat het een concrete machts-greep is van de politieke partijen om de omroep meer naar hun hand te zetten en te kunnen manipuleren en onze onafhankelijke radio en televisie - waarvan zij de strengste objectiviteit eisen - met gekleurde en enige partijpolitieke invloeden als spreekbuis voor hun politieke propaganda te gebruiken. Geen mens zal het in Vlaanderen meer luidop durven zeggen. Maar alle ingewijden weten dat het enkel daar om te doen is, zonder dat iemand de moed heeft om het te verhinderen».

Hieronder geeft Prof. Luk Boone een commentaar op het nieuwe B.R.T.-decreet en maakt hij een vergelijking met de wet van 18 mei 1960 en met het R.T.B.F.-decreet.

de veranderingen binnen de continuïteit

luk boone

De vergelijking van de nieuwe decreten op de B.R.T. (dec. 1979) en op de R.T.B.F. (dec. 1977) met de omroepwet van mei 1960 (1) levert een merkwaardige mengeling op van continuïteit en van innovaties.

1. De *continuïteit* komt vooral tot uiting in de fundamentele opties, de meeste globale structurelementen en de programmavoorschriften.

a) In de eerste plaats opteerden beide gemeenschappen, zoals in het verleden, voor een autonome monopolistische publiekrechtelijke omroep. Het bestaande omroepbestel werd dus niet opgebroken en vervangen door een stelsel van zgn. zendgemachtigde verenigingen, van commerciële omroepen, noch door een duopolie naar Brits model. Integendeel, het potentiële monopolie van de R.T.B.F. werd zelfs versterkt. Dit Instituut kan inderdaad worden gemachtigd om uit te zenden via kabelnetten.

b) Vervolgens blijven beide decreten vasthouden aan het stilaan traditionele organigram: Raad van Beheer, Vaste Commissie, Administrateur-Generaal, Directeurs-Generaal. Verder ondergaat de verhouding van de Instituten t.a.v. de Regering geen wijzigingen. Voogdijminister blijft de minister die de Cultuur onder haar of zijn bevoegdheid heeft. De Minister kan, met raadgevende stem, de vergaderingen van de Raad van Beheer bijwonen, en legt op het Bureau van de Cultuurraad het jaarverslag van het Instituut neer. Zoals voordien benoemt de Koning de topambtenaar van B.R.T. en R.T.B.F., de Administrateur-Generaal.

c) Tenslotte blijven de programmavoorschriften nagenoeg ongewijzigd. Het heet onveranderd dat beide Instituten geen programma's mogen uitzenden... «die strijdig zijn met de wetten of met het algemeen belang, met de openbare orde of met de goede zeden, of die een belediging

uitmaken voor andermans overtuiging of voor een vreemde Staat.» Het R.T.B.F.-statuut heeft uit de wet van 1960 ook de tekst m.b.t. de nieuwsuitzendingen integraal overgenomen: «De nieuwsuitzendingen worden in een geest van strenge objectiviteit en zonder voorafgaande censuur van de regering gehouden». Het B.R.T.-decreet bevat dit voorschrift eveneens, maar - en dit kan een belangrijke innovatie blijken te zijn - breidt de objectiviteitsverplichting en het censuurverbod uit: «Ook voor de mededelingen en programma's met een algemeen informatief karakter is een zelfde geest van objectiviteit vereist en geldt hetzelfde verbod van enige voorafgaande censuur vanwege de regering.»

2. De aanzienlijke continuïteit op de voornoemde essentiële vlakken gaaf hand in hand met even belangrijke *veranderingen en innovaties*.

a) In de eerste plaats - maar dit is geen echte nieuwigheid - weerspiegelen e.g. versterken de nieuwe B.R.T.- en R.T.B.F.- wetgevingen niet alleen de toenemende politisering, maar zelfs de voortschrijdende partijpolitiserings van de omroeprealiteit. Beide decreten vermelden expliciet dat de samenstelling van de Raad van Beheer, van de Vaste Commissie en van de Adviesraad voor kijkers en luisteraars moet gebeuren «overeenkomstig artikel 19, eerste alinea van de wet van 16 juli 1973, waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt». Concreet betekent dit dat elke in de voornoemde colleges vertegenwoordigde (politieke) fractie precies het aantal mandaten moet krijgen, waarop ze volgens de evenredige vertegenwoordiging (berekend volgens het systeem Dhondt) aanspraak kan maken (2).

De systematische verwijzing naar de beschikkingen van de Cultuur-